LÃO TỬ

ĐẠO ĐỨC KINH

Thu Giang Nguyễn Duy Cần

HÀ NỘI 8/2007

Chương 1

Đạo khả đạo, phi thường đạo
Danh khả danh, phi thường danh.
Vô danh thiên địa chi thuỷ
Hữu danh vạn vật chi mẫu.
Cố, thường vô dục, dĩ quan kì diệu

Thường hữu dục, dĩ quan kì hiếu,
Thử lưỡng giả, đồng xuất nhi dị danh,
Đồng vị chi Huyền.
Huyền chi hựu Huyền, chúng diệu chi môn

Chương 1

Đạo có thể gọi được, không phải là Đạo "thường"
Danh có thể gọi được, không phải là danh "thường"
Không tên là gốc của Trời Đất;
Có tên là mẹ của vạn vật.

Bởi vậy, thường không tư dục, mới nhận được chỗ huyền diệu của đạo;
Thường bị tư dục nên chỉ thấy chỗ chia lìa của Đạo.
Hai cái đó, đồng với nhau; cùng một gốc tên khác
Đồng, nên gọi là Huyền.
Huyền rồi lại Huyền,
Đó là cửa vào ra của mọi huyền diệu trong Trời Đất

Chương 2

Thiên hạ giai tri mĩ chi vi mĩ,
tư ác dĩ;
Giai tri thiện chi vi thiện,
tư bất thiện dĩ.
Cố,
Hữu Vô tương sinh,
Nan Dị tương thành,
Trường Đoản tương hình,
Cao Hạ tương khuynh,
Âm thanh tương hoà,
Tiền Hậu tương tuỳ.
Thị dĩ Thánh nhân
Xử vô vi chi sự,
Hành bất ngôn chi giáo.
Vạn vật tác yên nhi bất từ,
Sinh nhi bất hữu,
Vi nhi bất thị,
Công thành nhi phất cư.
Phù duy phất cư
Thị dĩ bất khứ.

Chương 2

Thiên hạ đều biết tốt là tốt,

Thì đã có xấu rồi;
Đều biết lành là lành,

thì đã có cái chẳng lành rồi
Bởi vậy,
Có với Không cùng sinh,
Khó và Dễ cùng thành,
Dài và Ngắn cùng hình,

Cao và Thấp cùng chiều,
Giọng và Tiếng cùng họa,
Trước và Sau cùng theo
Vậy nên Thánh nhân.
Dùng vô vi mà xử sự,
Dùng bất ngôn mà dạy dỗ.
Để cho vạn vật nên mà không cản,
Tạo ra mà không chiếm đoạt,
Làm ra mà không cậy công,
Thành công mà không ở lại.
Vì bởi không ở lại,
Nên không bị bỏ đi

Chương 3

Bất thượng hiền,
Sử dân bất tranh;
Bất quí nan đắc chi hoá,
Sử dân bất vi đạo.

Bất kiến khả dục,
Sử dân tâm bất loạn.

Thị dĩ thánh nhân chi trị,

Chương 3

Không tồn tại bậc hiền tài,
Khiến cho dân tranh giành;
Không quí của khó đặng,
Khiến cho dân không trộm cướp
Không phô điều ham muốn,
Khiến cho lòng dân không loạn.
Vì vậy cái trị của Thánh nhân

Hư kì tâm,
Thực kì phúc,
Nhược kì chí,
Cường kì cốt,
Thường sử dân vô tri vô dục,
Sử phù trí giả bất cảm vi dã.
Vi vô vi,
Tắc vô bất trị.

Hư lòng,
No dạ,
Yếu chí,
Mạnh xương.
Thường khiến cho dân không biết, không ham,
Khiến cho kẻ trí không dám dùng đến cái khôn của mình.
Làm theo vô vi,
ắt không có gì là không trị.

Chương 4

Đạo xung nhi dụng chi hoặc bất doanh;
Uyên hề tự vạn vật chi tòng.

Toả kì nhuệ,
Giải kì phàn,
Hoà kì quang,
Đồng kì trần

Trạm hề tự hoặc tồn,

Ngô bất tri thuỷ chi tử,
Tượng đế chi tiên.

Chương 4

Đạo thì trống không, nhưng đổ vô mãi là không đầy
Đạo như vực thẳm, dường như tổ tông của vạn vật

Nó làm nhụt bén nhọn,
Tháo gỡ rối rắm,
Điều hoà ánh sáng,
Đồng cùng bụi bặm.

Nó trong trẻo thay! lại dường như trường tồn
Ta không biết Nó là con ai,
Dường như có trước Thiên đế.

Chương 5

Thiên địa bất nhân,
Dĩ vạn vật vi sô cẩu;

Thánh nhân bất nhân,
Dĩ bách tính vi sô cẩu.

Thiên địa chi gian,
Kì du thác thược hồ!
Hư nhi bất khuất,
Động nhi dũ xuất,

Đa ngôn sổ cùng,

Bất như thủ trung

Chương 5

Trời đất không có nhân,
Coi vạn vật như loài chó rơm;
Thánh nhân không có nhân,
Coi trăm họ như loài chó rơm.
Có khoảng giữa Trời Đất,
Giống như ống bễ.
Tuy trống không mà vô tận,
Càng động lại càng hơi ra.

Càng nói nhiều, càng không sao nói hết được,
Thà là giữ lấy cái Trung.

Chương 6

Cốc thần bất tử,
Thị vị Huyền tẫn

Huyền tẫn chi môn,
Thị vị thiên địa căn

Miên miên nhược tồn,
Dụng chi bất cần

Chương 6

Thần hang không chết,
Nên gọi Huyền tẫn

Cửa của Huyền tẫn,
Gốc rễ của Đất Trời

Dằng dặc như còn hoài,
Dùng hoài mà không hết

Chương 7

Thiên trường địa cửu.
Thiên địa sở dĩ năng trường
Thả cửu giả,
Dĩ kì bất tự sinh,
Cố năng trường sinh

Thị dĩ thánh nhân,
Hậu kì thân nhi thân tiên
Ngoại kì thân nhi thân tồn.
Phi dĩ kì vô tư da?
Cố năng thành kì tư

Chương 7

Trời dài đất lâu.
Trời đất sở dĩ dài lâu,

Là vì
không sống cho mình,
Nên mới đặng trường sinh

Vì vậy Thánh nhân,
Để thân ra sau, mà thân ở trước;
Để thân ra ngoài, mà thân đặng còn
Phải chăng vì không riêng tư,
Mà thành được việc riêng tư?

Chương 8

Thượng thiện nhược thuỷ;
Thuỷ thiện lợi vạn vật
Nhi bất tranh,
Xử chúng nhân chi sở ố,

Cố cơ ư Đạo.
Cư thiện địa,
Tâm thiện uyên,
Dữ thiện nhân,

Ngôn thiện tín,

Chương 8

Bậc thượng thiện giống như nước;
Nước thì hay làm lợi cho vạn vật mà không tranh,
Ở chỗ mà người người đều ghét,
Nên gần với Đạo.
Ở thì hay lựa chỗ thấp;
Lòng thì chịu chỗ thâm sâu;
Xử thế thì thích dùng đến lòng nhân;
Nói ra thì trung thành không

Chính thiện trị,

Sự thiện năng,

Động thiện thời.

Phù duy bất tranh,
Cố vô vưu.

sai chạy,
Sửa trị thì chịu làm cho được thái bình.
Làm việc thì hợp với tài năng,
Cử động thì hợp với thời buổi.
Ôi vì không tranh,
Nên không sao lầm lỗi.

Chương 9

Tri nhi doanh chi
Bất như kì dĩ.
Suỷ nhi chuyết chi,
Bất khả trường bảo.
Kim ngọc mãn đường,
Mạc chi năng thủ.
Phú quí nhi kiêu,
Tự di kì cữu.
Công toại thân thối,
Thiên chi đạo.

Chương 9

Ôm giữ chậu đầy,
Chẳng bằng thôi đi.
Dùng dao sắc bén,
Không bén được lâu.
Vàng ngọc đầy nhà,
Khó mà giữ lâu.
Giầu sang mà kiêu,
Tự vời hoạ ưu.
Nên việc, lui thân,
Đó là đạo Trời.

Chương 10

Tải doanh phách bão nhất,
Năng vô li hồ?

Chuyên khí trí nhu,

Chương 10

Làm cho hồn phách hiệp một,
Không thể chia lìa, đặng không?
Làm cho hơi thở tụ lại,

Năng anh nhi hồ?	Như trẻ sơ sinh, đặng không?
Địch trừ huyền lãm,	Gột rửa lòng ham huyền diệu,
Năng vô tì hồ?	Đừng còn chút bợn, đặng không?
Ái dân trị quốc,	Thương dân trị nước,
Năng vô vi hồ?	Mà làm như không làm, đặng không?
Thiên môn khai hạp.	Cửa trời khép mở,
Năng vô thư hồ?	Mà làm như con mái, đặng không?
Minh bạch tứ đạt,	Hiểu biết tất cả,
Năng vô tri hồ?	Mà làm như không biết gì cả, đặng không?
Sanh chi súc chi,	Sinh đó, nuôi đó,
Sanh nhi bất hữu,	Sinh mà không chiếm cho mình,
Vi nhi bất thị,	Làm mà không cậy công,
Trưởng nhi bất tể,	Làm việc lớn mà không làm chủ,
Thị vị Huyền đức.	Đó gọi là Huyền đức

Chương 11	**Chương 11**
Tam thập phúc, cộng nhất cốc,	Ba chục căm, hợp lại một bầu,
Đương kì vô, hữu xa chi dụng.	nhưng nhờ chỗ không, mới có cái dụng của xe.
Duyên thực dĩ vi khí,	Nhồi đất để làm chén bát,
Đương kì vô, hữu khí chi dụng.	Nhờ chỗ không mới có cái dụng của chén bát.
Tạc hộ dũ dĩ vi thất,	Khoét cửa nẻo, làm buồng the,
Đương kì vô, hữu thất chi dụng.	Nhờ chỗ không mới có cái dụng của buồng the
Cố,	Bởi vậy,
Hữu chi dĩ vi lợi,	Lấy cái có để làm cái lợi,
Vô chi dĩ vi dụng.	Lấy cái không đó để làm cái dụng.

Chương 12	**Chương 12**
Ngũ sắc lệnh nhân mục manh.	Năm mầu khiến người mù mắt.
Ngũ âm lệnh nhân nhĩ lung.	Năm giọng khiến người điếc tai.
Ngũ vị lệnh nhân khẩu sảng?	Năm mùi khiến người tê lưỡi.
Trì sỉnh điền liệp,	Sải ngựa săn bắn,
Lệnh nhân tâm phát cuồng.	Khiến lòng người hoá cuồng.
Nan đắc chi hoá,	Của cải khó đặng,
Lệnh nhân hành phương.	Khiến người gặp nhiều tai hoạ
Thị dĩ Thánh nhân,	Bởi vậy Thánh nhân,
Vị phúc bất vị mục.	Vì bụng mà không vì mắt.

Cố khử bỉ thủ thử	Nên bỏ cái này mà lấy cái kia

Chương 13 — Chương 13

Sủng nhục nhược kinh, Quí đại hoạn nhược thân,	Vinh và Nhục đều là sợ hãi; Quí và Hoạn đều là vì có thân.
Hà vị sủng nhục nhược kinh? Sủng vi thượng, nhục vi hạ; Đắc chí nhược kinh, Thất chi nhược kinh. Thị vị sủng nhược kinh	Tại sao gọi Vinh và Nhục đều là sợ hãi? Là vì, Vinh trên thì Nhục dưới, Được cũng sợ hãi, Mà mất cũng sợ hãi. Vì vậy mới gọi "Vinh Nhục đều là sợ hãi."
Hà vị quí đại hoạn nhược thân? Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả Vi ngô hữu thân. Cập ngô vô thân, Ngô hữu hà hoạn! Cố,	Tại sao gọi "Quí và Hoạn đều là vì có thân"? Là vì, ta sở dĩ có lo lớn là vì ta có thân, Nếu ta không thân, Ta sao có lo! Vậy,
Quí dĩ thân vi thiên hạ	Kẻ nào biết quí thân vì thiên hạ,
Nhược khả kí thiên hạ, Ái dĩ thân vi thiên hạ,	Nên giao phó thiên hạ cho họ Kẻ nào biết thương thân vì thiên hạ,

Nhược khả thác thiên hạ.	Nên gửi gắm thiên hạ cho họ.

Chương 14 — Chương 14

Thị chi bất kiến danh viết Di; Thính chi bất văn danh viết Hi; Bác chi bất đắc danh viết Vi. Thử tam giả bất khả trí cật. Cố hỗn nhi vi nhất.	Xem mà không thấy, nên tên gọi là Di; Ngóng mà không nghe, nên tên gọi là Hi; Nắm mà không giữ gọi là Vi. Ba cái ấy không thể phân ra được, Vì nó hỗn hợp làm một
Kì thượng bất kiểu, Kì hạ bất muội. Thằng thằng bất khả danh. Phục qui ư vô vật, Thị vị vô trạng chi trạng, Vô vật chi tượng,	Trên nó thì không sáng, Dưới nó lại không tối, Dài dằng dặc mà không có tên. Rồi lại trở về chỗ không có. Ấy gọi là cái hình trạng không hình trạng Cái hình trạng của cái không có vật.
Thị vị hốt hoàng, Nghinh chi bất kiến kì thủ, Tuỳ chi bất biến kì hậu.	Ấy gọi là "hốt hoảng". Đón nó thì không thấy đầu, Theo nó thì không thấy đuôi.
Chấp cổ chi đạo, Dĩ ngự kim chi hữu,	Giữ cái đạo xưa, Để mà trị cái có của hiện

	nay.
Năng tri cổ thỉ,	Biết được cái đầu mối của xưa,
Thị vị đạo kỉ.	Ấy gọi là nắm được giềng mối của Đạo

Chương 15	**Chương 15**
Cổ chi thiện vi sĩ giả, Vi diệu huyền thông,	Bậc toàn thiện xưa, Tinh tế nhiệm mầu, siêu huyền, thông suốt.
Tham bất khả thức. Phù duy bất khả thức, Cố cưỡng vi chi dung.	Sâu chẳng khá dò. Bởi chẳng khá dò, Tạm hình dung Đó.
Dự yên nhược đông thiệp xuyên, Do hè nhược uý tứ lân.	Thận trọng dường như qua sông trên nước đặc. Do dự dường sợ mắt ngó bốn bên.
Nhiễm hề kì nhược khách, Hoán hề nhược băng chi tương thích. Đôn hề kì nhược phác,	Nghiêm kính dường như khách lạ, Chảy ra dường băng tan, Quê mùa dường gỗ chưa đẽo gọt,
Khoáng hề kì nhược cốc, Hỗn hề kì nhược trọc.	Trống không dường hang núi, Pha lẫn dường nướcđục.
Thục năng trọc dĩ chỉ, Tĩnh chi từ thanh;	Ai hay nhờ tịnh mà đục hóa trong,

Thục dĩ an dĩ cửu, Động chi từ sinh.	Au hay nhờ động mà đứng lại đi?
Bảo thử Đạo giả bất dục doanh, Phù duy bất doanh, Cố năng tế bất tân thành.	Kẻ giữ Đạo không muốn đầy. Chỉ vì không muốn đầy, Nên mới che lấp được mà chẳng trở nên mới

Chương 16	**Chương 16**
Trí hư cực, Thủ tịnh đốc,	Đến chỗ cùng cực hư không, Là giữ vững được trong cái "Tịnh".
Van vật tịnh tác, Ngô dĩ quan phục. Phù vật vân vân... Các phục qui kì căn.	Vạn vật cùng đều sinh ra; Ta lại thấy nó trở về gốc, Ôi! mọi vật trùng trùng, Đều trở về cội rễ của nó.
Qui căn viết tịnh, Thị vị viết Phục Mạng. Phục Mạng viết Thường.	Trở về cội rễ, gọi là "Tịnh". Ấy gọi là "phục mạng". Phục mạng gọi là 'Thường".
Tri Thường viết Minh, Bất tri thường vọng tác hung.	Biết Thường gọi là Minh. Không biết đạo thường mà làm càn là gây hung hoạ
Tri thường dung, Dung nãi công,	Biết đạo thường thì bao dung, Bao dung thì công bình,

Công nãi vương,
Vương nãi thiên,
Thiên nãi Đạo,
Đạo nãi cửu,
Một thân bất đãi

Công bình thì bao khắp,
Bao khắp là Trời,
Trời là Đạo,
Đạo thì lâu dài
Suốt đời không nguy...

Chương 17

Thái thượng, hạ tri hữu chi.

Kì thứ thân nhi dự chi.
Kì thứ uý chi.
Kì thứ vũ chi.
Tín bất túc yên,
Hữu bất tín yên.

Du hề kì quí ngôn.
Công thành sự toại,
Bách tính giai vị ngã tự nhiên.

Chương 17

Đời thái sơ, dân chỉ biết có đấy.

Kế đó, dân than và khen đấy.
Kế đó, dân sợ đấy.
Kế đó, dân khinh đấy.
Vì không đủ tin,
Nên dân không tin.

Bậc thánh xưa, quí lời nói,
Làm xong công việc cho dân,
Mà dân cứ tưởng tự nhiên tự mình làm.

Chương 18

Đại Đạo phế, hữu Nhân Nghĩa.
Huệ Trí xuất, hữu đại nguỵ.
Lục thân bất hoà hữu hiếu từ.

Chương 18

Đạo lớn mất, mới có Nhân Nghĩa.
Trí Huệ sinh, mới có dối trá.

Lục thân chẳng hoà, mới có hiếu từ.

Quốc gia hôn loạn hữu trung thần

Nước nhà rối loạn, mới có tôi ngay.

Chương 19

Tuyệt thánh khí trí,
Dân lợi bách bội.

Tuyệt nhân khí nghĩa,
Dân phục hiếu từ.

Tuyệt xảo khí lợi,
Đạo tặc vô hữu.

Thử tam giả, dĩ
Vi văn bất túc.

Cố lịnh hữu sở chúc.
Kiến Tố bão Phác,
Thiển tư quả dục.

Chương 19

Dứt Thánh bỏ Trí,
Dân lợi trăm phần.

Dứt Nhân bỏ Nghĩa,
Dân lại thảo lành.

Dứt xảo bỏ lợi,
Trộm cướp không có.

Dứt ba khoản đó,
Có đủ vào đâu.

Phải được như vầy
Ăn ở giản dị và chất phác,
Ít riêng tư, ít tham dục.

Chương 20

Tuyệt học vô ưu
Duy chi dữ a,
Tương khứ kỉ hà?
Thiện chi dữ Ác,
Tương khứ nhược hà?

Nhân chi sở uý,

Chương 20

Dứt học không lo.
"Dạ" với "Ơi"
khác nhau chỗ nào
Lành với dữ,
Khác nhau ở đâu?

Chỗ mà người sợ,

Bất khả bất uý.
Hoang hề kì vị ương tai!

Chúng nhân hi hi,
Như hưởng thái lao,
Như xuân đăng đài.

Ngã độc bạc hề kì vị triệu,
Như anh nhi chi vị hài,

Luy luy hề nhược vô sở qui.
Chúng nhân giai hữu dư,
Nhi ngã độc nhược di,
Ngã ngu nhân chi tâm dã tai!
Độn độn hề.

Tục nhân chiêu chiêu
Ngã độc hôn hôn.
Tục nhân sát sát,
Ngã độc muộn muộn,
Đạm hề kì nhược hải.

Liêu hề nhược vô chỉ.

Chúng nhân giai hữu dĩ,
Nhi ngã độc ngoan tự bỉ.

Ta há chẳng sợ
Nhưng chưa có chi, sợ cũng vô ích.

Người đời vui vẻ,
Như hưởng thái lao.
Như lên xuân đài.

Riêng ta im lặng, chẳng dấu vết chi
Như trẻ sơ sinh, chưa biết tươi cười.
Rũ rượi mà đi, đi không chỗ về.
Người đời có dư,

Riêng ta thiếu thốn
Lòng ta ngu dốt vậy thay!

Mờ mệt chừ!

Người đời sáng chói,
Riêng ta mịt mờ,
Người đời phân biện,
Riêng ta hỗn độn.
Điềm tĩnh dường như tối tăm,
Vùn vụt dường như không lặng.
Người đời đều có chỗ dùng,
Riêng ta ngu dốt, thô lậu.

Ngã độc dị ư nhân,
Nhi quí thực mẫu

Ta riêng khác người đời:
Ta quí Mẹ nuôi muôn loài.

Chương 21

Khổng đức chi dung,
Duy Đạo thị tùng.

Đạo chi vi vật,
Duy hoảng duy hốt.
Hốt hề hoảng hề,
Kì trung hữu tượng,
Hoảnh hề hốt hề,
Kì trung hữu vật.
Yểu hề minh hề,
Kì trung hữu tinh.
Kì tinh thậm chân,
Kì trung hữu tín.

Tự cổ cập kim,
Kì danh bất khứ.
Dĩ huyệt chúng phủ.

Ngô hà dĩ tri chúng phủ
Chi trạng tai?
Dĩ thử.

Chương 21

Dáng của Đức lớn,
Theo cùng với Đạo,

Đạo sinh ra Vật,
Thấp thoáng mập mờ,
Thấp thoáng mập mờ,
Trong đó có hình.
Mập mờ thấp thoáng,
Trong đó có Vật.
Sâu xa tăm tối,
Trong đó có tinh.
Tinh đó rất thực,
Trong đó có tín.

Từ xưa đến nay,
Tên đó không mất,
Gốc của vạn vật.

Ta làm sao biết được
Trạng thái của nó?
Nhờ đó vậy.

Chương 22

Khúc tắc toàn,

Chương 22

Cái gì khuyết thì lại toàn;

Uổng tắc trực,
Oa tắc doanh,
Tệ tắc tân,
Thiển tắc đắc,
Đa tắc hoặc.

Thị dĩ thánh nhân bão nhất,
Vi thiên hạ thức.

Bất tự kiến, cố minh,

Bất tự thị, cố chương,

Bất tự phạt, cố hữu công,
Bất tự căng, cố trưởng.

Phù duy bất tranh,
Cố thiên hạ mạc năng dữ chi tranh.

Cổ chi sở vị khúc tắc toàn giả,
Khởi hư ngôn tai!
Thành, toàn nhi qui chi.

Chương 23

Hi ngôn tự nhiên.

Cái gì cong thì lại ngay;
Cái gì sâu thì lại đầy;
Cái gì cũ thì lại mới;
Ít thì lại được,
Nhiều thì lại mê.

Bởi vậy Thánh nhân ôm giữ cái một,
để làm mẫu mực cho thiên hạ.
Không xem là mình sáng, nên sáng;
Không cho mình là phải, nên chói;
Không cho mình có công, nên có công;
Không khoe mình, nên đứng đầu.
Chỉ vì không tranh,
Nên thiên hạ không ai tranh nổi với mình.

Chỗ người xưa gọi là khuyết thì lại toàn,
Há phải lời nói sai đâu?
Thành, là trở về chỗ Toàn vậy.

Chương 23

Ít nói để cho tự nhiên

Cố,
Phiêu phong bất chung triêu,
Sậu vũ bất chung nhật.

Thục vi thử giả,
Thiên Địa.
Thiên địa thượng bất năng cửu
Nhi huống ư nhân hồ!
Cố,

Tùng sự ư Đạo giả,
Đạo giả đồng ư Đạo.
Đức giả đồng ư đức,
Thất giả đồng ư thất.
Đồng ư đạo giả,
Đạo diệc lạc đắc chi.
Đồng ư đức giả,
Đức diệc lạc đắc chi.
Đồng ư thất giả,
Thất diệc lạc đắc chi.

Tín bất túc yên,
Hữu bất tín yên.

Chương 24

Khí giả bất lập,

Bởi vậy,
Gió lốc không thể thổi suốt một buổi mai,
Mưa rào không mưa suốt một ngày trường.
Ai làm nên mưa gió ấy?
Trời Đất.
Việc Trời Đất còn không thể lâu,
Huống chi là việc của người!
Vậy nên,

Theo Đạo thì
đồng với Đạo,
Theo Đức thì đồng với Đức
Theo Mất thì đồng với Mất
Đồng với Đạo
Đạo cũng vui tiếp đó,
Đồng với Đức
Đức cũng vui tiếp đó,
Đồng với mất,
Mất cũng vui tiếp đó.

Tin mà không đủ,
Nên mới không tin.

Chương 24

Nhón gót lên thì không đứng vững;

Khoá giả bất hành,	Xoạc chân ra thì không bước được.
Tự kiến giả bất minh,	Tự xem là sáng thì không sáng.
Tự thị giả bất chương,	Tự xem là phải thì không chói.
Tự phạt giả vô công,	Tự xem là có công là không công.
Tự căng giả bất trưởng.	Tự kiêu căng thì không đứng đầu.
Kì tại Đạo dã,	Theo Đạo mà nói thì:
Viết "Dư thực chuế hành,	"Đồ ăn dư, việc làm thừa"
Vật hoặc ố chi:.	Ai cũng oán ghét.
Cố, hữu Đạo giả bất tử.	Vì vậy, người có Đạo không làm.

Chương 25	**Chương 25**
Hữu vật hỗn thành,	Có vật hỗn độn mà nên,
Tiên thiên địa sinh.	Sinh trước trời đất.
Tịch hề liêu hề ,	Yên lặng, trống không.
Độc lập bất cải,	Đứng riêng mà không đổi,
Châu thành nhi bất đãi,	Đi khắp mà không mỏi,
Khả dĩ vi thiên hạ mẫu,	Có thể là Mẹ thiên hạ.
Ngô bất tri kì danh,	Ta không biết tên,
Tự chi viết Đạo,	Gọi đó là Đạo,
Cưỡng vi chi danh viết Đại.	Gượng cho là Lớn.
Đại viết Thệ,	Lớn là tràn khắp,
Thế viết Viễn,	Tràn khắp là đi xa,
Viễn viết Phản.	Đi xa là trở về.
Cố, Đạo đại, Thiên đại, Địa đại, Vương diệc đại.	Vậy, Đạo lớn, Trời lớn, Đất lớn, Người cũng lớn.
Vực trung hữu tứ đại,	Trong đời có bốn thứ lớn.
Nhi vương cư kì nhất yên.	Mà người là một.
Nhân pháp Địa,	Người bắt chước Đất,
Địa pháp Thiên,	Đất bắt chước Trời,
Thiên pháp Đạo,	Trời bắt chước Đạo,
Đạo pháp Tự nhiên,	Đạo bắt chước Tự nhiên

Chương 26	**Chương 26**
Trong vi khinh căn	Nặng là rễ gốc của nhẹ,
Tịnh vi táo quân..	Tịnh là chủ của náo loạn.
Thị dĩ Thánh nhân chung nhật	Ấy nên, Thánh nhân suốt ngày đi
Hành bất li tri trọng.	mà không lìa xe nặng.
Tuy hữu vinh quan,	Tuy xem thấy cảnh tượng vẻ vang,
Yến xử siêu nhiên.	Mà lòng yên lặng vượt lên trên cả.
Nại hà vạn thặng chi chủ,	Vì sao vua nước vạn thặng,
Nhi dĩ thân khinh thiên hạ.	Lấy thân mà xem nhẹ thiên hạ?
Khinh tắc thất bổn,	Nhẹ thì mất gốc,
Táo tắc thất quân	Náo loạn thì mất chủ.

Chương 27

Thiện hành vô triệt tích.
Thiện ngôn vô hà trích;
Thiện số bất dụng trù
sách.
Thiện bế vô quan kiện
nhi bất khả phai.
Thiện kết vô thằng ước
nhi bất khả giải.

Thị dĩ Thánh nhân
Thường thiện cứu nhân
cổ vô khí nhân;
Thường thiện cứu vật,
cố vô khí vậy.
Thị vị tập minh.

Cố,
Thiện nhân giả bất thiện
nhân chi sư.
Bất thiện nhân giả,
thiện nhân chi tư.
Bất quí kì sư,
Bất ái kì tư,

Tuy trí đại mê,
Thị vị yếu diệu.

Chương 27

Đi khéo, không để dấu chân;
Nói khéo, không để lỗi lầm;
Tính khéo, không dùng bàn
toán;
Đóng khéo, không cần khoá
mà không mở đặng
Thắt khéo, không cần buộc
mà không tháo đặng.

Cho nên Thánh nhân,
Thường khéo cứu người nên
không có người nào bị bỏ;
Thường khéo cứu vật, nên
không vật nào bị bỏ
Ấy gọi là "sáng bằng hai".

Nên chi,
Người lành là thầy của kẻ
không lành.
Người không lành là của cải
của người lành.
Không quí người lành ấy,
Không yêu người không lành
ấy,
Dù bậc trí cũng mê to.
Yếu diệu là đó!

Chương 28

Tri kì hùng, thủ kì thư,

Vi thiên hạ khê,
Vi thiên hạ khê,
thường đức bất li,
Phục qui ư anh nhi.

Tri kì bạch, thủ kì hắc,
Vi thiên hạ thức.

Vi thiên hạ thức,

thường đức bất thắc,
Phục qui ư vô cực.

Tri kì vinh, thủ kì nhục,
Vi thiên hạ cốc.
Vi thiên hạ cốc,
thường đức nãi túc.
Phục qui ư phác.

Phác tán tắc vi khí,

Thánh nhân dụng chi
tắc vi quan trưởng.
Cố đại chế bất cát.

Chương 28

Biết như con trống, giữ như
con mái,
Làm khe nước cho thiên hạ;
Làm khe nước cho thiên hạ,
hằng theo Đức mà không lìa.
Lại trở về trẻ thơ.

Biết trắng, giữ đen,
Làm khuôn mẫu cho thiên
hạ.
Làm khuôn mẫu cho thiên
hạ,
hằng theo Đức mà không sai.
Lại trở về vô cực.

Biết vinh, giữ nhục,
Làm hang sâu cho thiên hạ;
Làm hang sâu cho thiên hạ,
hằng theo Đức mới đầy đủ.
Lại trở về mộc mạc.

Mộc mạc, tán ra, sinh đủ
hạng người.
Thánh nhân dùng hạng tàu
năng, phong làm quan trưởng
Nên phép trị lớn không chia.

Chương 29

Tương dục thủ thiên hạ
nhi vi chi,
Ngô kiến kì bất đắc dĩ,
Thiên hạ thần khí bất
khả vi dã.

Vi giả bại chi,
Chấp giả thất chi.

Cổ, vật
Hoặc hành, hoặc tuỳ,
Hoặc hư, hoặc xuy,
Hoặc cường, hoặc luy,
Hoặc toả, hoặc truy.

Thị dĩ Thánh nhân
Khứ thậm, khứ xa, khứ
thái

Chương 29

Muốn lấy thiên hạ mà làm
(theo ý mình)
Ta thấy không thể được rồi,
Thiên hạ là món đồ thần,
chẳng thể làm theo ý mình
được đâu.
Hễ làm thì hỏng,
Hễ giữ thì mất.

Cho nên, vật
hoặc đi, hoặc theo,
hoặc hà, hoặc hít,
hoặc mạnh, hoặc yếu,
hoặc che, hoặc phá.

Ấy nên Thánh nhân
lánh bỏ những cái gì thái
quá.

Chương 30

Dĩ Đạo tá nhân chủ giả,
Bất dĩ binh cưỡng thiên
hạ,
Kì sự hảo huờn,
Sư chi sở xử.
Kinh cức sanh yên.
Đại quân chi hậu,
Tất hữu hung niên.

Cố thiện hữu quả nhi dĩ,

Bất cảm dĩ thủ cường.
Quả nhi vật căng,

Quả nhi vật phạt,
Quả nhi vật kiêu,
Quả nhi bất đắc dĩ,
Quả nhi vật cưỡng.

Vật tráng tắc lão
Thị vị bất Đạo.
Bất Đạo tảo dĩ.

Chương 30

Ai lấy Đạo phò Vua,
Không dùng binh mà bức
thiên hạ,
Sẽ thấy đặng kết quả tốt.
Chỗ đóng sư đoàn,
Gai góc mọc đầy.
Sau cuộc chiến chinh,
Nhiều năm mất mùa.

Vậy thắng một cách khéo
léo,
không dám dùng sức mạnh.
Thắng mà không khoe
khoang,
Thắng mà không tự khen,
Thắng mà không kiêu căng,
Thắng vì cực chẳng đã,
Thắng mà không áp bức.

Vật mạnh lớn ắt già,
Ấy là Trái Đạo.
Trái đạo, mất sớm.

Chương 31

Phù giai binh giả bất
tường chi khí,
Vật hoặc ố chi.
Cố hữu Đạo giả bất xử.

Quân tử cư tắc quí tả,
Dụng binh tắc quí hữu,
Binh giả, bất tường chi
khí,
Phi quân tử chi khí,

Bất đắc nhi dụng,
Điềm đạm vi thượng.

Chương 31

Binh khí tốt là vật chẳng
lành,
Vật nào cũng ghét nó.
Nên chi, người có Đạo,
không dùng.
Quân tử thì trọng bên trái,
Dụng binh thì quí bên phải.
Binh là việc chẳng lành,

Không phải đồ của người
quân tử.
Bắt buộc mà dùng đến,
Điềm đạm là hơn.

Thắng nhi bất mĩ,	Thắng trận, đâu có tốt,
Nhi mĩ chi giả.	Mà cho là tốt,
Thị lạc sát nhân.	Là vui giết người,
Phù lạc sát nhân giả,	Phàm vui giết người,
Tắc bất khả dĩ đắc chí ư Thiên hạ hĩ.	Không thể vừa ý muốn thiên hạ
Kiết sự thượng tả.	Việc tốt chuộng bên trái,
Hung sự thượng hữu.	Việc dữ chuộng bên phải.
Thiên tướng quân cư tả,	Phó tướng ở bên trái,
Thượng tướng quân cư hữu.	Thượng tướng ở bên phải:
Ngôn dĩ tang lễ xử chi.	Là chỗ đứng trong khi tang lễ.
Sat nhân chi chúng,	Kẻ giết người nhiều
Dĩ ai bi khấp chi.	Thảm thương khóc đó,
Chiến thắng dĩ tang lễ xử chi.	Kẻ chiến thắng, lấy tang lễ mà xử đấy.

Chương 32	**Chương 32**
Đạo thường vô danh phác,	Đạo thường thì không tên, mộc mạc,
Tuy tiểu,	Tuy nhỏ,
Thiên hạ mạc năng thần dã.	Dưới trời chưa chi thần phục được.
Hầu vương nhược năng thủ chi,	Nếu bậc Vương Hầu giữ được Nó,
Vạn vật tương tự tân.	Vạn vật sẽ tự xưng thần.
Thiên địa tương hợp,	Trời Đất hoà hợp,
Dĩ giáng cam lộ.	Nước ngọt rơi xuống,

Dân mạc chỉ lệnh nhi tự quân.	Dân không bắt buộc, mà tự phục tùng.
Thỉ chè hữu danh,	Pháp độ bày ra,
Danh diệc kị hữu.	Thì mới có tên,
Phi diệc tương tri chỉ,	Tên kia đã có,
Tri chi khả di bất đãi.	Cũng phải biết dừng, biết dừng không hại
Thí Đạo chi tại thiên hạ,	Đạo sánh với thiên hạ
Du xuyên cốc chi ư giang hải.	Như sông biển với suối khe.

Chương 33	**Chương 33**
Tri nhân giả trí;	Biết người là Trí;
Tự tri giả minh.	Biết mình là sáng.
Thánh nhân giả hữu lực.	Thắng người là có sức;
Tự thắng giả cường.	Thắng mình là mạnh.
Tri túc giả phú.	Biết đủ là giầu.
Cưỡng hành giả hữu chí.	Gượng làm là có chí.
Bất thất kì sở giả cửu.	Không mất bản tính là lâu dài.
Tử nhi bất vong giả tho.	Chết mà không mất là sống lâu.

Chương 34	**Chương 34**
Đại Đạo phiếm hề,	Đạo lớn tràn lấp,
Kì khả tả hữu.	Bên phải bên trái.
Vạn vật thị chi nhi sinh nhi bất từ.	Vạn vật nhờ Nó mà sinh ra, Mà không một vật nào bị Nó

Công thành bất danh hữu.
Y dưỡng vạn vật nhi bất vi chủ,
Thường vô dục, khả danh ư tiểu.
Vạn vậy qui yên nhi bất vi chủ.
Khả danh vi đại.
Dĩ kì chung bất tự vi đại.

Cố năng thành kì đại.

khước từ.
Xong việc rồi, không để tên.

Che chở, nuôi nấng muôn loài, mà không làm chủ.
Thường không ham muốn, nên có thể gọi tên là nhỏ
Được muôn vật theo, về mà không làm chủ,
Nên có thể gọi tên là Lớn.
Bậc thánh nhân, cho đến ngày cùng, không cho mình là lớn.
Cho nên mới thành được việc lớn của mình

Chương 35

Chấp đại tượng,
Thiên hạ vãng.
Vãng nhi bất hại,
An bình thái.

Nhạc dữ nhị,
Quá khách chỉ.

Đạo chi xuất khẩu
Đạm hồ kì vô vị,
Thị chi bất túc kiến.
Thính chi bất túc văn.
Dung chi bất túc kí.

Chương 35

Nắm được Đại Tượng,
Đi khắp thiên hạ,
Đi đến đâu cũng không hại,
Được yên ổn thái bình.

Nhạc và bánh,
Khách đi qua đường dừng lại.
Đạo ra cửa miệng,
Lạt lẽo vô vị.
Nhìn không đủ thấy,
Lắng không đủ nghe.
Dùng Nó, không hết.

Chương 36

Tương dục hấp chi.
Tất cố trương chi.
Tương dục nhược chi,
Tất cố cường chi.
Tương dục phế chi,
Tất cố hưng chi.
Tương dục đoạt chi,
Tất cố dữ chi.
Thị vị vi minh.
Nhu nhược thắng cương cường.
Ngu bất khả thoát ư uyên,
Quốc chi lợi khí,
Bất khả dĩ thị nhân.

Chương 36

Hòng muốn thu rút đó lại,
Là sắp mở rộng đó ra.
Hòng muốn làm yếu đó,
Là sắp làm đó mạnh lên.
Hòng muốn vứt bỏ đó,
Là sắp làm hưng khởi đó.
Hòng muốn cướp đoạt đó,
Làm sắp ban thêm cho đó,
Ấy gọi là ánh sáng huyền vi.
Mềm yếu thắng cứng mạnh.

Cá không thể thoát vực sâu.
Lợi khí nước nhà
Không thể bảo cho mọi người đều biết.

Chương 37

Đạo thường vô vi,
Nhi vô bất vi,

Hầu vương nhược năng thủ chi,
Vạn vật tương tự hoá.

Hoá nhi dục tác,

Chương 37

Đạo thường không làm,
Nhưng không gì không làm.

Bậc Hầu Vương giữ được Nó,
Thì vạn vật sẽ tự thay đổi.

Muốn thay đổi mà nhúng tay vào,

Ngô tương trấn chi.	Ta nên ngăn lại,
Dĩ vô danh chi phác,	Dùng cái mộc mạc của vô danh,
Vô danh chi phác.	Cái mộc mạc của vô danh.
Diệc tương vô dục,	Cũng nên không ham muốn?
Bất dục dĩ tịnh,	Không ham muốn thì điềm tịnh
Thiên hạ tương tự định	Thiên hạ sẽ tự yên.

Chương 38	**Chương 38**
Thượng đức bất đức,	Đức cao là do không có đức,
Thị dĩ hữu đức;	Bởi vậy mới có đức.
Hạ đức bất thất đức,	Đức thấp là do có đức,
Thị dĩ vô đức.	Nên không có đức
Thượng đức vô vi nhi vô dĩ vi.	Đức mà cao thì không làm, lại không cậy đó là có làm
Hạ đức vi chi nhi hữu dĩ vi.	Đức mà thấp thì có làm, Lại cho là có làm.
Thượng nhân vi chi nhi vô dĩ vi.	Nhân mà cao thì làm, Nhưng không cho đó là có làm.
Thượng nghĩa vi chi nhi hữu dĩ vi.	Nghĩa mà cao, cũng làm, Lại cho là có làm.
Thượng lễ vi chi nhi mạc chi ứng.	Lễ mà cao, thì làm Nếu không được đáp
Tắc nhương tí nhi nhưng chi.	Thì xăn tay mà lườm.
Cố,	Vì vậy,

Thất Đạo nhi hậu Đức,	Mất Đạo rồi mới có Đức,
Thất Đức nhi hậu Nhân,	Mất Đức rồi mới có Nhân.
Thất Nhân nhi hậu Nghĩa,	Mất Nhân rồi mới có Nghĩa,
Thất Nghĩa nhi hậu Lễ.	Mất Nghĩa rồi mới có Lễ.
Phù Lễ giả, trung tín chi bạc,	Lễ chỉ là cái vỏ mỏng của lòng trung tín;
nhi loạn chi thủ.	mà cũng là đầu mối của hỗn loạn.
Tiền thức giả, Đạo chi hoa,	Tiền thức chỉ là hoa của Đạo,
nhi ngu chi thỉ;	Mà cũng là gốc của ngu.
Thị dĩ đại trượng phu	Ấy nên bậc đại trượng phu
Xử lì hậu bất cư kì bạc,	Ở chỗ dầy, không ở chỗ mỏng,
Xử kì thực bất cư kì hoa.	Chuộng trái, không chuộng hoa,
Cố khứ bỉ thủ thử.	Nên bỏ đây mà giữ đó.

Chương 39	**Chương 39**
Tích chi đắc Nhất giả:	Đây là những vật xưa kia đã được ngôi Một:
Thiên đắc Nhất dĩ thanh,	Trời được Một mà trong,
Địa đắc Nhất dĩ ninh,	Đất được Một mà yêu,
Thần đắc Nhất dĩ linh,	Thần được Một mà linh,
Cốc đắc Nhất dĩ doanh,	Hang được Một mà đầy,
Vạn vật đắc Nhất dĩ sinh,	Muôn vật được Một mà sống,

Hầu vương đắc Nhất dĩ vi thiên hạ trinh.
Kì trí chi Nhất dã.

Thiên vô dĩ thanh tương khủng liệt.
Địa vô dĩ ninh tương khủng phế
Thần vô dĩ linh tương khủng hiệt.
Cốc vô dĩ doanh tương khủng kiệt,
Vạn vật vô dĩ sinh tương khủng diệt,
Hầu vương vô quí cao tương khủng quyết.
Cố,
Quí dĩ tiện vi bổn,
Cao dĩ hạ vi cơ.
Thị dĩ hầu vương tự vị cô quả bất cốc.
Thử kì dĩ tiện vi bổn da? Phi hồ?

Cố,
Trí số dự vô dự.
Bất dục
Lục lục như ngọc.
Lạc lạc như thạch.

Hầu vương được Một mà trị thiên hạ.
Đều là đã đến được chỗ Một mà nên cả.
Nếu trời không trong sẽ vỡ,

Đất không yên sẽ lở,

Thần không linh sẽ tán,

Hang không đầy sẽ cạn,

Vạn vật không sống sẽ dứt,

Hầu vương không trị thiên hạ sẽ mất.
Bởi vậy,
Quí lấy Tiện làm gốc,
Cao lấy Thấp làm nền.
Nên chi hầu vương tự xưng là "con côi", "ít đức"
Đó là lấy tiện làm gốc?
Không phải vậy sao?

Vậy
quá khen thành như không khen
Bậc thánh nhân không muốn được quí như ngọc
bị khinh như sỏi.

Chương 40

Phản giả Đạo chi động;
Nhược giả Đạo chi dụng.

Thiên hạ vạn vật sinh ư Hữu;
Hữu sinh ư Vô.

Chương 40

Trở lại là cái động của Đạo;
Yếu, mềm là cái dụng của Đạo.

Vạn vật dưới trời sinh nơi Có;
Có sinh nơi Không.

Chương 41

Thượng sĩ văn Đạo,
Cần nhi hành chi.
Trung sĩ văn Đạo,
Nhược tồn nhược vong.
Hạ sĩ văn Đạo.
Đại tiếu chi.
Bất tiếu, bất túc dĩ vi Đạo.

Cố kiến ngôn hữu chi:
Minh Đạo nhược muội,
Tiến Đạo nhược thối.

Di Đạo nhược lội.

Thượng Đức nhược cốc,

Đại bạch nhược nhục,

Chương 41

Thượng sĩ nghe Đạo,
Cố gắng theo liền.
Trung sĩ nghe Đạo,
Thoạt nhớ, thoạt quên.
Hạ sĩ nghe Đạo,
Cả cười, bỏ qua.
Nếu không cười, sao đủ gọi đó là Đạo

Nên chi người xưa nói:
Sáng về Đạo, dường tăm tối,
Tiến về Đạo, dường như thối lui.
Ngang với Đạo, dường như tầm thường.
Đức mà cao, dường như trũng thấp,
Thật trong trắng, dường như bợn nhơ.

Quảng đức nhược bất túc.	Đức dồi dào, dường không đủ.
Kiến đức nhược thu,	Đức vững chắc, dường như cẩu thả.
Chất chân nhược du.	Kẻ chân chất, dường như biến đổi.
Đại phương vô ngung,	Vuông lớn, không góc.
Đại khí vãn thành.	Chậu lớn, muộn thành.
Đại âm hi thanh,	Âm lớn, ít tiếng.
Đại tượng vô hình.	Tượng lớn, không hình.
Đạo ẩn vô danh.	Đạo kín, không tên.
Phù duy Đạo,	Chỉ có Đạo.
Thiện thải tha thành.	Hay cho, lại tác thành.

Chương 42	**Chương 42**
Đạo sinh Nhất,	Đạo sinh Một,
Nhất sinh Nhị,	Một sinh Hai,
Nhị sinh Tam,	Hai sinh Ba,
Tam sinh vạn vật.	Ba sinh vạn vật.
Vạn vật phụ âm nhi bão dương,	Trong vạn vật không vật nào mà không cõng âm bồng dương.
Xung khí dĩ vi hoà.	Nhân chỗ xung nhau mà hoà với nhau
Nhân chi sở ố,	Chỗ ghét của người
Duy cô quả bất cốc,	Là cô lậu, quả đức, bất thiện
Nhi vương còng dĩ vi xưng.	Thế mà bậc vua chúa lại dùng đó mà tự xưng.
Cố,	Vậy,
Vật hoặc tổn chi nhi ích,	Sự vật trong đời bớt là thêm,
Hoặc ích chi nhi tổn.	Thêm là bớt.
Nhân chi sở giáo,	Chỗ mà người xưa dạy,
Ngã diệc giáo chi.	Ta nay cũng dạy:
Cường lương giả bất đắc kì tử,	Dùng bạo động chết bạo tàn,
Ngô tương dĩ vi giáo phụ.	Người nói câu đó là Thầy ta.

Chương 43	**Chương 43**
Thiên hạ chi chí nhu,	Cái rất mềm của thiên hạ,
Trì sính thiên hạ chi chí kiên.	Thắng cái rất cứng trong thiên hạ.
Vô hữu nhập vô gian.	Cái không có xen vào được chỗ không thể xen vào,
Ngô thị dĩ tri vô vi chi hữu ích.	Do đó mà ta biết được sự lợi ích của vô vi
Bất ngôn chi giáo,	Dạy bảo mà không cần đến lời nói,
Vô vi chi ích,	Lợi ích của vô vi,
Thiên hạn hi cập chi.	Trong thiên hạ ít ai hiểu kịp.

Chương 44	**Chương 44**
Danh dữ thân, thục thân?	Danh và thành, cái nào quí hơn?
Thân dữ hoá, thục đa?	Thân và Của, cái nào trọng hơn?

Đắc dữ vong, thục bệnh?

Thị cố,
Thậm ái tất thậm phí;
Đa tàng tất hậu vong.
Tri túc bất nhục,
Tri chỉ bất dãi,
Khả dĩ trường cửu.

Đặng và Mất, cái nào khổ hơn?

Vậy nên,
Thương nhiều ắt tổn nhiều,
Chứa nhiều ắt mất nhiều.
Biết đủ, không nhục.
Biết dừng, không nguy.
Và có thể lâu dài.

Chương 45

Đại thành nhược khuyết,
Kì dụng bất tệ.

Đại doanh nhược xung,

Kì dụng bất cùng.

Đại trực nhược khuất,

Đại xảo nhược chuyết.

Đại biện nhược nột.

Táo thắng hàn,
Tịnh thắng nhiệt.
Thanh tịnh vi thiên hạ chính.

Chương 45

Thành tựu mĩ mãn dường như dở dang,
Thì chỗ dùng của nó không hư được.
Đầy tràn dường như trống không,
Thì chỗ dùng của nó vô cùng.
Rất ngay thẳng dường như cong queo,
Rất khéo léo dường như vụng về,
Rất hùng biện dường như ấp úng.
Nóng nảy thắng lạnh lẽo,
Yên lặng thắng hăng hái.
Thanh tịnh mới chính được thiên hạ.

Chương 46

Thiên hạ hữu Đạo,
Khước tẩu mã dĩ phẩn.
Thiên hạ vô Đạo,
Nhung mã sinh ư giao.

Hoạ hạc đại ư bất tri túc;
Cữu mạc đại ư dục đắc.

Cố
Tri túc chi túc
Thường túc hĩ

Chương 46

Thiên hạ có Đạo,
Ngựa cỡi vun phân ruộng.
Thiên hạ không Đạo,
Ngựa chiến nuôi ngoài thành.
Không hoạ nào lớn bằng không biết đủ.
Không hại nào to bằng muốn đặng.
Bởi vậy
Biết đủ trong cái đủ
mới luôn luôn đủ.

Chương 47

Bất xuất hộ, tri thiên hạ.

Bất khuy dữ, kiến Thiên Đạo.
Kì xuất di viễn,
Kì tri di thiểu.

Thị dĩ thánh nhân,
Bất hành nhi tri.
Bất kiến nhi danh,
Bất vi nhi thành.

Chương 47

Không ra khỏi cửa, biết việc thiên hạ.
Không dòm ngoài cửa, thấy được Đạo Trời.
Càng ra xa,
Càng biết ít.

Bởi vậy thánh nhân,
Không đi mà biết,
Không thấy mà hiểu,
Không làm mà nên.

Chương 48	**Chương 48**
Vi Học nhật ích,	Theo học, càng ngày càng thêm,
Vi Đạo nhật tổn.	Theo Đạo, càng ngày càng bớt.
Tổn chi hựu tổn,	Bớt rồi lại bớt,
Dĩ chí ư vô vi.	Đến mức vô vi.
Vô vi nhi vô bất vi,	Không làm mà không gì là không làm,
Thủ thiên hạ thường dĩ vô sự.	Thường dùng vô vi thì được thiên hạ,
Cập kì hữu sự bất túc dĩ Thủ thiên hạ	Bằng dùng hữu vi thì không đủ trị thiên hạ

Chương 49	**Chương 49**
Thánh nhân vô thường tâm,	Lòng của Thánh nhân không phải luôn luôn không thay,
Dĩ bách tính tâm vi tâm	Mà lấy cái lòng của trăm họ làm lòng mình.
Thiện giả ngô thiện chi	Với kẻ lành thì lấy lành mà ở
Bất thiện giả ngô diệc thiện chi	Với kẻ chẳng lành cũng lấy lành mà ở,
Đắc thiện hĩ.	Nên được lành vậy.
Tín giả ngô tín chi	Với kẻ thành tín thì lấy thành tín mà ở,
Bất tín giả ngô diệc tín chi	Với kẻ không thành tín cũng lấy thành tín mà ở,
Đắc tín hĩ	Nên được thành tín vậy.
Thánh nhân tại thiên hạ	Thánh nhân lo cho thiên hạ,
Hấp hấp vi thiên hạ hồn kì tâm	Mà không để lòng lộ ra.
Bách tính giai chú kì nhĩ mục	Trăm họ đều chú tai mắt.
Thánh nhân giai hài chi.	Thánh nhân xem thảy như con mình.

Chương 50	**Chương 50**
Xuất sinh nhập tử.	Ra sống thì vào chết.
Sinh chi đồ thập hữu tam	Đường của sống có mười ba;
Tử chi đồ thập hữu tam	Đường của chết có mười ba;
Nhân chi sinh.	Cái sống của con người,
Động chi tử địa diệc thập hữu tam	Đi tới chỗ chết cũng có mười ba.
Phù hà cố?	Cớ sao vậy?
Dĩ kì sinh sinh chi hậu.	Vì quả lo tận sống cái sống của mình.
Cái văn thiện nhiếp sinh giả.	Ai biết cái đạo nhiếp sinh,
Lục hành bất ngộ tỉ hổ,	Đi đường không gặp thú dữ.
Nhập quân bất bị giáp binh.	Vào trận không bị đao thương,
Tỉ vô sở đầu kì giác,	Tê không chỗ đâm,
Hổ vô sở thố kì trảo,	Cọp không chỗ vấu,

Binh vô sở dung kì nhẫn.
Phù hà cố?
Dĩ kì vô tử địa.

Chương 51

Đạo sinh chi,
Đức súc chi.
Vật hình chi,
Thế thành chi.
Thị dĩ vạn vật mạc bất tôn Đạo.
Nhi quí Đức.

Đạo chi tôn,
Đức chi quí.
Phù mạc chi mạng nhi thường tự nhiên

Cố
Đạo sinh chi
Đức súc chi.
Trưởng chi dục chi.
Đình chi độc chi.
Dưỡng chi phúc chi
Sinh nhi bất hữu.

Vi nhi bất thị,
Trưởng nhì bất tể.

Đao không chỗ phạm.

Cớ sao vậy?
Tại không có chỗ chết.

Chương 51

Đạo sinh đó,
Đức nuôi đó,
Chủng loại tạo hình đó,
Hoàn cảnh liên kết đó.
Vậy nên muôn vật đâu phải tôn Đạo
quí Đức

Tôn Đạo
quí Đức
Là một phận sự bắt buộc mà là chiều hướng tự nhiên.

Thế nên
Đạo sinh đó,
Đức nuôi đó,
Cấp dưỡng đó, nuôi nấng đó,
Đùm bọc đó, bồi sức đó,
Dưỡng nuôi đó, chở che đó,
Sinh mà không chiếm làm của mình.
Làm mà không cậy công,
Là bậc trên, mà không là chủ,

Thị vị Huyền đức.

Chương 52

Thiên hạ hữu thỉ
Dĩ vi thiên hạ mẫu.
Kí đắc kì mẫu
Dĩ tri kì tử.
Kí tri kì tử,
Phục thủ kì mẫu.
Một thân bất đãi.

Tắc kì đoài,
Bế kì môn.
Chung thân bất cần.
Khai kì đoài,
Tế kì sự.
Chung thân bất cứu.

Kiến tiểu viết Minh.
Thủ nhu viết Cường.
Dụng kì quang,
Phục qui kì minh.
Vô di thân ương,
Thị vi tập thường.

Chương 53

Sử ngã giới nhiên hữu tri,

Đó gọi là Huyền đức.

Chương 52

Thiên hạ có nguồn gốc,
Dùng làm Mẹ của thiên hạ.
Hễ giữ được Mẹ,
Thì biết được Con.
Đã biết được Con,
Trở về giữ Mẹ.
Thân đến chết không nguy

Ngậm miệng lại,
Lấp mắt tai,
Suốt đời không lao nhọc.
Mở miệng ra,
Bao biện việc,
Suốt đời không cứu được

Thấy được chỗ tế vi là Sáng,
Giữ được mềm yếu là Mạnh.
Dùng cái sáng của Đạo,
Trở về cõi sáng của mình.
Thân không sợ tai ương.
Đó gọi là Sáng gấp hai.

Chương 53

Nếu ta hiểu biết kha khá,
Ta đi theo đường Đạo lớn.

Hành ư đại Đạo.
Duy thi thị uý.
Đại Đạo thậm di,
Nhi dân hiếu kính.

Triều thậm trừ,
Điền thậm vu.
Thương thậm hư.

Phục văn thái.
Đới lợi kiếm.
Yếm ẩm thực,
Tài hoá hữu dư.
Thi vị đạo khoa,

Phi Đạo dã tai?

Chỉ sợ làm mà sai thôi!
Đạo Lớn thì rộng và trơn tru,
Dân lại thích đường hẹp và quanh co.
Triều đình lộng lẫy thật,
Mà ruộng nương đầy cỏ hoang,
Còn kho đụn thì trống trơn.

Áo quần sang trọng thật,
Đeo kiếm bén,
Ăn uống chán,
Của cải thừa...
Nhưng đó là đường của đạo tặc
Đâu phải đường của đại Đạo.

Chương 54

Thiện kiến giả bất bạt,
Thiện bảo giả bất thoát.
Tử tôn dĩ tế tự bất chuyết
Tu chi ư thân,
Kì đức nãi chân.
Tu chi ư gia,
Kì đức nãi dư.
Tu chi ư hương,

Chương 54

Cắm thật chặt thì không nhổ lên được.
Ôm thật chặt thì không sút ra được.
Con cháu tế tự không dứt.

Nếu lấy Đạo mà tu thân,
Thì Đức ấy chân thành.
Nếu lấy Đạo mà lo việc nhà,
Thì Đức ấy có dư.
Nếu lấy Đạo mà lo cho hàng xóm,

Kì đức nãi trường.
Tu chi ư quốc,
Kì đức nãi phong.
Tu chi ư thiên hạ,

Kì đức nãi phổ.

Cố,
Dĩ thân quan thân,
Dĩ gia quan gia,
Dĩ hương quan hương,
Dĩ quốc quan quốc,
Dĩ thiên hạ quan thiên hạ.

Ngô hà dĩ tri thiên hạ nhiên tai?
Dĩ thử.

Thì Đức ấy mới dài.
Nếu lấy Đạo mà lo cho nước,
Thì Đức ấy mới thịnh.
Nếu lấy Đạo mà lo cho thiên hạ,
Thì Đức ấy mới rộng.

Nên chi,
Lấy thân mà xét thân,
Lấy nhà mà xét nhà;
Lấy làng mà xét làng;
Lấy nước mà xét nước;
Lấy thiên hạ mà xét thiên hạ.

Ta làm sao biết được việc thiên hạ như thế?
Thì lấy chỗ đó.

Chương 55

Hàm đức chi hậu,
Tỉ ư xích tử.
Độc trùng bất thích,
Mãnh thú bất cứ.
Cược điểu bất bác.

Cốt nhược cân nhu nhi ác cố,
Vị tri tẫn mẫu chi hợp nhi toàn tác

Chương 55

Kẻ mà Đức dầy,
Giống như con đỏ,
Độc trùng không cắn.
Thú dữ không ăn.
Ác điểu không xớt.

Xương yếu, gân mềm, tay nắm cứng khư
Chưa biếy giao hợp

Tinh chi chí dã.	Tinh khí có dư.
Chung nhật hào nhi bất sá.	Suốt ngày hét vang mà tiếng không khan
Hoà chi chí dã.	Hoà hợp hoàn toàn
Tri hoà viết Thường	Biết hoà gọi là Thường
Tri Thường viết Minh	Biết Thường gọi là Minh
Ích sinh viết Tường	Quá ham sống thì hại.
Tâm sử khí viết Cường.	Tâm sai khí, thì mạnh.
Vật tráng tắc lão.	Vật mạnh lớn thì già.
Vị chi bất Đạo.	Đó là nghịch Đạo,
Bất Đạo tảo dĩ.	Nghịch Đạo chết sớm.

Chương 56	**Chương 56**
Tri giả bất ngôn,	Biết thì không nói.
Ngôn giả bất tri.	Nói thì không biết.
Tắc kì đoai, bế kì môn,	Thường ngậm miệng, bịt mắt tai
Toả kì nhuệ, giải kì phân,	Nhụt bén nhọn, bỏ chia phân,
Hoà kì quang, đồng kì trần	Hoà ánh sáng, đồng bụi bặm,
Thị vị Huyền đồng.	Ấy gọi là Huyền đồng.
Cố,	Thế nên,
Bất khả đắc nhi thân,	Không thể lấy chỗ thân mà được,
Bất khả đắc nhi sơ,	Không thể lấy chỗ sơ mà được,
Bất khả đắc nhi lợi,	Không thể lấy chỗ lợi mà được,
Bất khả đắc nhi hại,	Không thể lấy chỗ hại mà được,
Bất khả đắc nhi quí,	Không thể lấy chỗ quí mà được,
Bất khả đắc nhi tiện,	Không thể lấy chỗ tiện mà được,
Cố,	Vì vậy,
Vi thiên hạ quí.	Dưới trời không gì quí hơn.

Chương 57	**Chương 57**
Dĩ chính trị quốc,	Lấy ngay thẳng mà trị nước.
Dĩ kì dụng binh,	Lấy trá nguỵ mà dụng binh.
Dĩ vô sự thủ thiên hạ	Lấy vô sự mà được thiên hạ.
Ngô hà dĩ tri kì nhiên tai?	Ta làm sao biết được?
Dĩ thử:	Thì đây:
Thiên hạ đa kị huý,	Thiên hạ nhiều kiêng kị,
Nhi dân di bần.	Thì dân chúng càng nghèo,
Dân đa lợi khí,	Nhân dân nhiều lợi khí,
Quốc gia tư hôn.	Nước nhà càng tối tăm.
Nhân đa kĩ xảo,	Người người nhiều tài khéo,
Kì vật tư khởi.	Vật lạ càng nảy sinh,
Pháp lệnh tư chương,	Pháp lệnh càng rõ rệt,
Đạo tặc đa hữu.	Trộm cướp càng sinh nhiều.
Cố,	Vậy,

Thánh nhân vân:	Bậc thánh nhân mới bảo:
Ngã vô vi nhi dân tự hoá,	Ta vô vi mà dân tự hoá,
Ngã hiếu tịnh nhi dân tự chính.	Ta ưa tịnh mà dân tự chính,
Ngã vô sự nhi dân tự phú.	Ta vô sự mà dân tự giầu,
Ngã vô dục nhi dân tự phác	Ta không dục vọng mà dân trở thành chất phác

Chương 58	**Chương 58**
Kì chính muộn muộn, Kì dân thuần thuần. Kì chính sát sát, Kì dân khuyết khuyết.	Chính lệnh lờ mờ, Thì dân ôn hoà. Chính lệnh dòm dò, Thì dân lỗi lầm.
Hoạ hề phúc chi sở ỷ, Phúc hề hoạ chi sở phục.	Hoạ là chỗ dựa của phúc, Phúc là chỗ núp của hoạ.
Phúc tri kì cực? Kì vô chính, Chính phục vi kì, Thiện phục vi yêu. Nhân chi mê, Kì nhật cố cửu.	Ai biết chỗ cùng của nó? Trên mà không ngay thẳng, Thì ngay trở thành nguỵ, Thiện trở thành tà, Cái mê của người, Có đã lâu rồi.
Thị dĩ Thánh nhân, Phương nhi bất cát,	Bởi vậy bậc Thánh nhân: Để vuông vức mà không đẽo gọt,

Liêm nhi bất quế,	Cảm hoá người mà không tổn thương.
Trực nhi bất tứ,	Kéo cho ngay mà không sửa dạy.
Quang nhi bất diệu.	Rọi ánh sáng mà không chói loà.

Chương 59	**Chương 59**
Trị nhân sự thiên mạc nhược sắc.	Trị người, giúp trời; không chi bằng tiết kiệm
Phù duy sắc thị vị tảo phục. Tảo phục vị chi trọng tích đức. Trọng tích đức tắc vô bất khắc. Vô bất khắc tắc mạc tri kì cực. Mạc tri kì cực khả dĩ hữu quốc.	Tiết kiệm phải là việc lo đầu tiên. Lấy nó làm việc lo đầu tiên thì chứa được đức Chứa được đức thì không gì là không thắng được Không ai biết được chỗ cùng cực của nó, Thì mới có thể nắm giữ được nước.
Hữu quốc chi mẫu, Khả dĩ trường cửu. Thị vị thâm căn cố đế. Trường sinh cửu thị chi đạo.	Giữ được Mẹ của nước, Thì mới có thể lâu dài. Đó gọi là rễ sâu gốc bền Cái đạo trường sinh cửu thị

Chương 60

Trị đại quốc nhược
phanh tiểu tiên.
Dĩ Đạo lị thiên hạ,

Kì quỉ bất thần,
Phi kì quỉ bất thần,

Kì thần bất thương
nhân.
Phi kì thần bất thương
nhân,
Thánh nhân diệc bất
thương nhân.
Phù lưỡng bất tương
thương.
Cố Đức giao qui yên.

Chương 60

Trị nước lớn, khác nào nấu
cá nhỏ.
Lấy Đạo mà điều khiển thiên
hạ,
Quỉ cũng không lộ thần oai.
Không phải quỉ không lộ
được thần oai,
Mà vì quỉ không làm hại
được người,
Không phải là thần không
hại được người,
Mà vì thánh nhân không hại
người.
Cả hai đều không hại người,

Nên Đức của họ nối nhau về
một chỗ.

Chương 61

Đại quốc giả hạ lưu,
Thiên hạ chi giao,

Thiên hạ chi tẫn.

Tẫn thường dĩ tịnh
thắng mẫu,
Dĩ tịnh vi hạ.
Cố,
Đại quốc dĩ hạ tiểu
quốc
Tắc thủ tiểu quốc.
Tiểu quốc dĩ hạ đại
quốc
Tắc thủ đại quốc.
Cố,
Hoặc hạ dĩ thủ
Hoặc hạ nhi thủ.
Đại quốc bất quá dục
kiêm súc nhân.
Tiểu quốc bất quá dục
nhập sự nhân.

Phù lưỡng giả các đắc
kì sở dục.
Đại giả nghi vi hạ.

Chương 61

Nước lớn mà làm chỗ thấp,
Sẽ là chỗ hợp lại của thiên
hạ,
Là giống cái của thiên hạ.

Giống cái thường lấy Tịnh
mà thắng giống đực.
Lấy Tịnh làm chỗ thấp
Nên
Nước lớn hạ mình trước
nước nhỏ
ắt đặng nước nhỏ xưng thần;
Nước nhỏ hạ mình trước
nước lớn,
ắt đặng nước lớn che chở
Nên,
Hoặc hạ mình để đặng,
hoặc hạ mình mà đặng.
Nước lớn chẳng qua muốn
gồm nuôi người.
Nước nhỏ chẳng qua muốn
vào thờ người.

Cả hai đều đặng chỗ muốn
của mình.
Bậc lớn nên hạ mình.

Chương 62

Đạo giả
Vạn vật chi áo,

Thiện nhân chi bửu,
Bất thiện nhân chi sở
bảo.
Thiện ngôn khả dĩ thị
tôn
Hành khả dĩ gia nhân.

Chương 62

Đạo là
Chỗ chứa sâu kín của vạn
vật.
Châu báu của người lành.
Chỗ nương dựa của kẻ không
lành.
Lời hay có thể được đắc giá.

Việc hay có thể tăng giá con
người

Nhân chi bất thiện Hà khí chi hữu?	Nhưng còn kẻ không lành, Sao lại bỏ chúng?
Cố, Lập thiên tử Trí tam công Tuy hữu củng bích Dĩ tiên tứ mã Bắt như toạ tiến thử Đạo	Bởi vậy, Mới lập đấng thiên tử, Mới đặt bậc tam công. Tay cầm củng bích, Ngồi xe bốn ngựa Nhưng sao bằng ngồi yên trên Đạo mà trị dân.
Cổ chi sở di quí thử Đạo giả hà? Bất nhật dĩ cầu đắc	Người xưa sở dĩ quí Đạo ấy là tại sao? Không ngày nào họ không cần cho được đó,
Hữu tội dĩ miễn da?	Cho nên dù có lỗi cũng được miễn, hay sao?
Cổ Vi thiên hạ quí dã.	Vì vậy Nó là vật quí của thiên hạ

Chương 63 / Chương 63

Vi vô vi, Sự vô sự. Vị vô vị. Đại tiểu đa thiểu.	Làm mà không làm, Lo mà không lo, Nếm mà không mùi. Xem lớn như nhỏ, coi nhiều như ít
Báo oán dĩ đức.	Lấy đức báo oán.
Đồ nan ư kì dị.	Làm việc khó, bắt nơi chỗ dễ.
Vi đại ư kì tế.	Làm việc lớn, bắt nơi chỗ nhỏ.
Thiên hạ nan sự, Tất tác ư dị. Thiên hạ đại sự, Tất tác ư tế.	Việc khó trong đời khởi nơi chỗ dễ. Việc lớn trong đời Khởi nơi chỗ nhỏ.
Thị dĩ thánh nhân, Chung bất vi đại. Cố Năng thành kì đại.	Bởi vậy thánh nhân, Suốt đời không làm chi lớn, Nên mới thành được việc lớn,
Phù khinh nặc, Tất quả tín.	Kẻ hứa dễ, ít tin được.
Đa dị tất đa nan.	Kẻ xem gì cũng dễ ắt gặp nhiều cái khó.
Thị dĩ Thánh nhân do nan chi,	Vậy nên Bậc thánh nhân xem việc gì cũng khó,
Cố Chung vô nan hỹ	Nên trọn đời không gặp gì khó cả.

Chương 64 / Chương 64

Kì an dị trì, Kì vị triệu dị mưu. Kì tuý dị phán, Kì vi dị tán. Vi chi ư vị hữu. Trị chi ư vị loạn.	Vật yên tịnh, dễ cầm, Chưa bày điềm, dễ lo; Vật mềm dễ tan tác; Vật nhỏ, dễ phân tán. Ngăn ngừa khi chưa hiện, Sửa trị khi chưa loạn.
Hạp bão chi mộc.	Cây to một ôm,

Sinh ư hào mạt.	Khởi sinh tại gốc nhỏ.
Cửu tằng chi đài.	Đài cao chín tầng,
Khởi ư luỹ thổ.	Khởi đầu nhúm đất con.
Thiên lí chi hành,	Đi xa nghìn dặm,
Thỉ ư túc hạ.	Khởi đầu một bước chân.
Vi giả bại chi.	Làm thì hư,
Chấp giả thất chi.	Giữ thì mất.
Thị dĩ thánh nhân,	Bởi vậy thánh nhân,
Vô vi cố vô bại,	Không làm nên không hư,
Vô chấp cố vô thất,	Không giữ, nên không mất.
Dân chi tùng sự	Người dân mà làm,
Thường ư cơ thành nhi bại chi.	Gần thành thì bại.
Thận chung như thỉ,	Dè sau như trước,
Tác vô bại sự.	Ắt không hư hại.
Thị dĩ thánh nhân	Vậy nên thánh nhân.
Dục bất dục	Muốn mà không muốn.
Bất quí nan đắc chi hoá;	Không quí của khó được.
Học bất học,	Học mà không học,
Phục chúng nhân chi sở quá.	Giúp chúng nhân hối mà trở về.
Dĩ phụ vạn vật chi tự nhiên	Giúp vạn vật sống theo tự nhiên.
Nhi bất cảm vi	Mà không dám mó tay vào.

Chương 65 | Chương 65

Cổ chi thiện vi Đạo giả	Đời xưa, kẻ khéo thi hành Đạo,

Phi dĩ minh dân	Không làm cho dân "khôn lanh"
Tương dĩ ngu chi.	Mà làm cho dân "thực thà"
Dân chi nan trị	Dân mà khó trị,
Dĩ kì trí đa.	Vì nhiều trí mưu.
Cố.	Bởi vậy
Dĩ trí trị quốc,	Lấy trí mà trị nước,
Quốc tri tặc.	Là cái vạ cho nước.
Bất dĩ trí trị quốc,	Không lấy trí mà trị nước,
Quốc chi phúc.	Là cái phúc cho nước.
Tri thử lưỡng giả diệc khẻ thức.	Biết hai điều đó, là biết làm mô thức.
Thường tri khẻ thức,	Thường biết làm mô thức,
Thị vị Huyền đức.	Nên gọi là Huyền đức.
Huyền đức, thâm hĩ, viễn hĩ.	Huyền đức thì sâu, thẳm.
Dữ vật phản hĩ,	Nhân đó, muôn vật trở về.
Nhiên hậu mãi chí đại thuận.	Rồi sau mới đến chỗ đại thuận.

Chương 66 | Chương 66

Giang hải sở dĩ năng vi bách cốc vương giả	Sóng biển sở dĩ làm đặng Vua trăm hang.
Dĩ kì thiện hạ chi.	Vì nó khéo đứng dưới thấp
Cố	Nên
Năng vi bách cốc vương.	Làm vua đặng trăm hang.
Thị dĩ dục thượng dân	Vậy nên Muốn ngồi trên dân,

tất dĩ ngôn hạ chi
Dục tiên dân tất dĩ thân hậu chi
Thị dĩ thánh nhân
Xử thượng nhi dân bất trọng
Xử tiền nhi dân bất hại

Thị dĩ thiên hạ lạc thôi nhi bất yếm
Dĩ kì bất tranh
Cố Thiên hạ mạc năng dữ chi tranh.

hắn lấy lời mà hạ mình
Muốn đứng trước dân, hẳn lấy mình để ra sau
Vậy nên thánh nhân
Ở trên dân mà không hay nặng.
Ở trước dân mà dân không thấy hại.
Vì thế thiên hạ không chán, lại còn đẩy tới trước
Bởi vì đó không tranh,
Nên thiên hạ không cùng tranh với đó được

Chương 67

Thiên hạ giai vị ngã Đạo đại
tự bất tiếu.

Phù duy đại,
Cố Tự bất tiếu.
Nhược tiểu cửu hĩ,

Kì tế dã phù!

Ngã hữu tam bửu
Trì nhi bảo chi:
Nhất viết từ;
Nhị viết kiệm;
Tam viết bất cảm vi

Chương 67

Thiên hạ đều gọi Đạo ta là lớn
mà dường như không giống chi cả.
Bởi nó Lớn
nên Nó không giống chi cả
Nhược bằng Nó giống vật chi
Thì Nó đã nhỏ lâu rồi!

Ta có ba vật báu,
hằng nắm giữ và ôm ấp:
Một là "Từ";
Hai là "Kiệm";
Ba là "Không dám đứng

thiên hạ tiên:
Từ cố năng dũng,
Kiêm cố năng quảng.
Bất cảm vi thiên hạ tiên,

Cố năng thành khí trưởng.
Kim xá từ thả dũng,
Xá kiệm thả quảng.
Xá hậu thả tiên
Tử hĩ.

Phù từ dĩ chiến tắc thắng
Dĩ thủ tắc cố.
Thiên tướng cứu chi,
Dĩ từ vệ chi.

trước thiên hạ"
Từ mới có Dũng,
Kiệm mới có rộng,
Không dám đứng trước thiên hạ
thì được Ngôi cao

Nay, nếu bỏ Từ để được Dũng,
bỏ Kiệm để được Rộng,
bỏ Sau để đứng trước
là chết vậy
Lấy Từ mà tranh đấu thì thắng;
Lấy Từ mà cố thủ thì vững.
Trời mà muốn cứu ai,
Lấy Từ mà giúp đó.

Chương 68

Thiện vi sĩ giả bất vũ,

Thiện chiến giả bất nộ.
Thiện thắng địch giả bất dữ.

Thiện dụng nhân giả vi chi hạ
Thị vị bất tranh chi đức.

Thị vị dụng nhân chi

Chương 68

Tướng giỏi không dùng vũ lực,
Chiến sĩ giỏi không giận dữ.
Khéo thắng địch là không tranh với đó.

Khéo dùng người là hạ mình giúp đó.
Đó là cái đức của sự không tranh.
Đó là cái thuật của sự dùng

lực.
Thị vị phối thiên cổ chi cực.

người.
Đó là hợp với chỗ cùng cực của Đạo Trời vậy

Chương 69

Dụng binh hữu ngôn:
Ngô bất cảm vi chủ nhi vi khách,
Bất cảm tiến thốn nhi thối xích:
Thị vị hành vô hành

Nhương vô tí,
Nhưng vô địch,
Chấp vô binh.
Hoạ mạc đại ư khinh địch,
Khinh địch cơ táng ngô bảo
Cố
Kháng binh tương gia,
Ai giả thắng hĩ.

Chương 69

Dụng binh có câu:
Thà làm khách, hơn làm chủ.

Thà thối một bước, hơn tiến một tấc.
Đó gọi là: bước mà không đi tới;
Nhượng mà không xăn tay;
Bắt giặc mà không đối địch;
Cầm giữ mà không binh khí.
Không hoạ nào lớn bằng khinh địch.
Khinh địch thì mất của báu.

Nên
hai bên giao binh,
Kẻ nhường là thắng

Chương 70

Ngô ngôn
Thậm di tri,
Thậm dị hành.
Thiên hạ

Chương 70

Lời của ta
Rất dễ hiểu
Rất dễ làm.
Thế mà thiên hạ

Mạc năng tri,
Mạc năng hành.
Ngôn hữu tông,
Sự hữu quân.
Phù duy vô tri,

Thi dĩ bất ngã tri.
Tri ngã giả hi,
Tắc ngã giả quí.
Thị dĩ thánh nhân
Bị hạt hoài ngọc.

không hay hiểu,
không hay làm.
Lời của ta có gốc
Việc của ta có chủ.
Vì thiên hạ không hiểu được cái chỗ đó,
Nên không hiểu được ta.
Hiểu ta, ít kẻ,
Nên ta mới quí
Vì vậy bậc thánh nhân
Ngoài mặc bó vải, mà lòng đầy châu ngọc.

Chương 71

Tri bất tri thượng,

Bất tri tri bệnh.

Phù duy bệnh bệnh,
Thị dĩ bất bệnh.
Thánh nhân bất bệnh,
Dĩ kì bệnh bệnh,
Thị dĩ bất bệnh.

Chương 71

Biết mà cho là không biết, thì cao,
Không biết mà cho là biết, thì bệnh.
Biết đó là bệnh,
Thì không bệnh nữa.
Thánh nhân không bệnh,
Vì biết đó bệnh,
Nên không bệnh nữa.

Chương 72

Dân chi uý uy,

Tắc đại uy chí.

Chương 72

Dân mà không sợ cái đáng sợ,
Tất cái sợ lớn phải đến.

Vô hiệp kì sở cư,	Đừng chê hẹp chỗ ở của mình,
Vô yếm kì sở sinh.	Đừng chán đời sống của mình.
Phù duy bất yếm,	Vì ta không chê,
Thị dĩ bất yếm.	Nên ta không chán.
Thị dĩ thánh nhân,	Bởi vậy thánh nhân,
Tự tri bất tự kiến.	Biết mình mà không tự xem là sáng.
Tự ái bất tự quí.	Yêu mình mà không quí mình.
Cố	Nên
Khử bỉ thủ thử.	Bỏ đây mà giữ đó.

Chương 73

Chương 73	Chương 73
Dũng ư cảm tắc sát,	Cái dũng của sự dám làm thì chết,
Dũng ư bất cảm tắc hoạt.	Cái dũng của sự không dám làm thì sống.
Thử lưỡng giả hoặc lợi hoặc hại.	Hai cái đó, hoặc có lợi, hoặc có hại.
Thiên chi sở ố,	Cái chỗ ghét của Trời,
Thục tri kì cố?	Ai hay được duyên cớ?
Thị dĩ thánh nhân do nan chi.	Bậc thánh cũng cấp chỗ khó đó!
Thiên chi đạo:	Đạo của Trời:
Bất tranh nhi thiện thắng.	Không tranh mà lại thắng;
Bất ngôn nhi thiện ứng	Không nói mà có kẻ nghe;
Bất triệu nhi tự lai	Không gọi mà tự đến;
Xiển nhiên thiện mưu.	Thong thả mà xong việc.
Thiên võng khôi khôi,	Lưới trời lồng lộng
Sơ nhi bất thất.	Thưa mà chẳng lọt.

Chương 74

Chương 74	Chương 74
Dân bất uý tử,	Dân bất uý tử,
Nại hà dĩ tử cụ chi?	Làm sao lấy chết doạ đó.
Nhược sử dân thường uý tử	Nhược bằng khiến dân thường sợ chết.
Nhi vi kì giã	Và lại có người phạm pháp,
Ngô đắc chấp nhi sát chi.	Ta bắt được và giết đi, để không ai dám vi phạm
Thục cảm?	Ai dám làm việc đó?
Thường hữu tư sát giả sát.	Thường có Đấng Tư sát để mà giết.
Phù đại tư sát giả sát,	Nay ta lại thế Đó mà giết,
Thị vị đại đại tượng trác.	Có khác nào thế tay thợ đẽo.
Phù đại đại tượng trác giả,	Thế tay thợ đẽo
Hi hữu bất thương kì thủ hĩ	Ít thấy chẳng bị đứt tay.

Chương 75

Dân chi cơ,
Dĩ kì thượng thực thuế chi đa,
Thị dĩ cơ.
Dân chi nan trị.
Dĩ kì thượng chi hữu vi.
Thị dĩ nan trị.

Dân chi khinh tử,
Dĩ kì cầu sinh chi hậu
Thị dĩ khinh tử.
Phù duy vô dĩ sinh vi giả.
Thị hiền ư quí sinh.

Chương 75

Dân mà đói,
Là vì trên bắt thuế nhiều.

Nên mới đói.
Dân mà khó trị,
Là vì trên dùng đạo hữu vi
Nên mới khó trị.

Dân mà khinh chết,
Là vì trọng cầu sự sống.
Nên mới khinh chết.
Kẻ nào không làm gì cả để sống
Ngoan hơn kẻ cố "làm" để sống

Chương 76

Nhân chi sinh dã nhu nhược.
Kì tử dã kiên cường.

Vạn vật thảo mộc chi sinh dã nhu thuý,
Kì tử dã khô kháo;

Cố
Kiên cường giả,
Tử chi đồ;
Nhu nhược giả,
Sinh chi đồ.

Thị dĩ binh cường tắc bất thắng,
Mộc cường tắc chiết.

Cố
Kiên cường xử hạ.
Nhu nhược xử thượng.

Chương 76

Người khi mới sinh thì mềm yếu;
Mà khi chết thì cứng và mạnh.
Vạn vật cây cỏ mới sinh thì mềm dịu;
Mà khi chết thì khô héo

Nên
Cứng và mạnh
là bạn của chết;
Mềm và yếu
là bạn của sống.

Ấy nên binh mạnh thì không thắng;
Cây mạnh thì ắt gãy.

Ấy nên
Cứng và mạnh ở bậc dưới
Mềm và yếu ở bậc trên.

Chương 77

Thiên chi Đạo kì du trương cung dư?
Cao giả ức chi,
Hạ giả cử chi;
Hữu dư giả tổn chi;
Bất túc giả bổ chi.
Thiên chi Đạo:
Tổn hữu dư nhi bổ bất túc.
Nhân chi đạo tắc bất nhiên:
Tổn bất túc dĩ phụng hữu dư.
Thục năng hữu dư dĩ phụng thiên hạ?
Duy hữu Đạo giả.

Chương 77

Đạo Trời ư? khác nào cây cung giương lên:
Chỗ cao thì ép xuống,
Chỗ thấp thì nâng lên.
Có dư thì bớt đi.
Không đủ thì bù vào.
Đạo của Trời:
Bớt chỗ dư bù chỗ thiếu

Đạo của Người thì không vậy:
Bớt chỗ thiếu bù chỗ dư.

Ai đâu có dư để bù cho thiên hạ.
Nếu không phải kẻ đã được Đạo!

Thị dĩ thánh nhân; Voi nhi bất thị, Công thành nhi bất xử, Kì bất dục kiến hiền.	Bởi vậy thánh nhân: Làm mà không cậy công, Công thành rồi không ở lại, Không muốn ai thấy tài hiền của mình

Chương 78	**Chương 78**
Thiên hạ nhu nhược, Mạc quá ư thuỷ, Nhi công kiên cường giả, Mạc chỉ năng thắng. Kì vô dĩ dị chi.	Dưới trời, mềm yếu, không chi hơn nước thắng được vật cứng không chi hơn đó được Không chi thay đó được
Nhu thắng cương, Nhược thắng cường. Thiên hạ mạc năng tri,	Mềm thắng cứng, Yếu thắng mạnh. Dưới trời không ai không biết,
Mạc năng hành.	Nhưng không ai có thể làm được.
Thị dĩ thánh nhân vân: Thọ quốc chi cấu,	Bởi vậy thánh nhân nói: Dám nhận lấy bụi bặm của nước,
Năng vi xã tắc chủ.	Mới có thể làm được chủ xã tắc.
Thọ quốc bất tường,	Dám nhận lấy sự không may của nước
Năng vi thiên hạ vương. Chánh ngôn nhược phản.	Mới có thể làm vua thiên hạ Lời ngay nghe trái ngược.

Chương 79	**Chương 79**
Hoà đại oán, tất hữu dư oán, An khả dĩ vi thiện.	Hoà được oán lớn, vẫn còn oán thừa, Sao cho thế là phải?
Thị dĩ thánh nhân Chấp tả khế nhi bất trách ư nhân.	Ấy nên thánh nhân Cầm tờ hợp ước bên trái mà không trách người.
Hữu đức tư khế, Vô đức tư triệt.	Kẻ Đức thì hợp lại, Người không Đức thì phản ra.
Thiên Đạo vô thân, Thường dữ thiện nhân.	Đạo Trời không thân ai, Thường gia ân cho người lành.

Chương 80	**Chương 80**
Tiểu quốc quả dân. Sử hữu thập bách chi khí nhi bất dụng	Nước nhỏ, dân ít, Dù có mười hay trăm thứ binh khí, cũng không cho dùng đến
Sử dân trọng tử nhi bất viễn tỉ Tuy hữu chu dư, Vô sở thừa chi.	Khiến cho dân sợ chết, mà không đi xa. Tuy có thuyền xe, Không chỗ ngồi lên.
Tuy hữu giáo binh, Vô sở trần chi.	Tuy có giáp binh, Cũng không cho dùng đến.

Sử dân phục kiết thằng nhi dụng chi.	Khiến dân dùng lại cách gút dây.
Cam kì thực, Mĩ kì phục, An kì cư, Lạc kì tục.	Ăn món ngon của nơi đó, Mặc đồ đẹp của nơi đó, Yêu nơi mình ở đó, Vui với phong tục của đó.
Lân quốc tương vọng, Kê khuyển chi thinh tương văn, Dân chi lão tử bất tương vãng lai.	Nước gần cùng trông nhau, Tiếng gà chó cùng nghe chung, Dân đến già, chết không qua lại nhau.

Chương 81	**Chương 81**
Tín ngôn bất mĩ, Mĩ ngôn bất tín. Thiện giả bất biện.	Lời thành thực không đẹp, Lời đẹp không thành thực. Người thiện không tranh biện,
Biện giả bất thiện.	Người tranh biện không thiện.
Tri giả bất bác, Bác giả bất tri.	Người trí không học rộng, Người học rộng không trí
Thánh nhân bất tích,	Bậc thánh nhân không thu giữ,
Kí dĩ vi nhân kỉ dũ hữu.	Càng vì người, mình càng thêm có,
Kí dĩ dữ nhân kỉ dũ đa.	Càng cho người, mình càng thêm nhiều.
Thiên chi Đạo, lợi nhi bất hại.	Đạo của Trời, lợi mà không hại.
Thánh nhân chi Đạo, vi nhi bất tranh	Đạo của Thánh nhân, làm mà không tranh